

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК

Фінансовий менеджмент відіграє важливе значення в умовах ринкової економіки. Його зміст характеризується поглибленням методів фінансового аналізу та рішенням проблем практичного управління на підприємстві.

Класичний фінансовий менеджмент як спеціальний напрям фінансової науки почав розвиватися більше ста років тому в державах Західної Європи, Північної Америки з розвинутою ринковою економікою. Підкреслюється, що спочатку були досліджені фінансові питання створення нових фірм, компаній, згодом – управління фінансовими інвестиціями, проблеми банкрутства, антикризового управління.

Термін «фінансовий менеджмент» в перекладі з англійської мови дослівно означає управління фінансами. Термін «управління» в українській мові походить від поняття «правити», що означає, як зазначав В.І. Даль: «керувати, розпоряджатися, повелівати, давати напрямок, направляти».

Вперше термін «фінансовий менеджмент» був введений в науковий обіг в США у 1962 р. Т. Коуплендом і Дж. Уестоном. Ця подія ознаменувала початок нового неокласичного етапу в розвитку загальної теорії фінансів. Однак частина авторів, в тому числі І.А. Бланк, Є.С. Румянцева, початок його становлення, формування як спеціальної науки про управління фінансами фірм, компаній, корпорацій відносять на кінець ХІХ – початок ХХ ст.

Визначення фінансового менеджменту досить серйозно варіюється у різних авторів: або як наука управління фінансами (корпорації, підприємства), або як наука, що виражає логіку фінансових рішень, або як мистецтво управління фінансами, система управління фінансами, управління фінансовими ресурсами і грошовими потоками. Найбільш повний аналіз поглядів економістів на визначення фінансового менеджменту та його цілей представлений у працях Н.А. Шапіро, Л.Д. Терентьевої, І.А. Бланка.

Перша концепція фінансового менеджменту була сформована за рахунок доповнення основних розділів теорії фінансового аналізу термінологією, методологією бухгалтерського обліку, фінансової математики. До 60-х рр. ХХ століття фінансовий менеджмент розвивався на основі загальної теорії менеджменту. Існуюча до цього класична теорія фінансів, перш за все, була орієнтована на розвиток, вдосконалення методології управління державними і муніципальними фінансами.

Розглянемо етапи становлення та формування фінансового менеджменту в складі загальної фінансової теорії: [1, с.168]

I етап (до кінця Х століття) – пов'язаний з накопиченням емпіричних знань, необхідних для розвитку товарно-грошових відносин, формування передумов для зародження фінансової науки в умовах становлення інституту держави, переважаючого сільського господарства, виробництва продовольчих

товарів, розвитку ремісничного виробництва, низької норми накопичення і слабкістю сприйняття до науково-технічного прогресу. Як відзначає М.В. Романовський, в цей період зроблено перші поодинокі спроби теоретичного узагальнення фінансового досвіду.

II етап (XI-XVII ст.) – початок формування загальної класичної теорії фінансів, концепції управління фінансами держави, який характеризується створенням передумов, умов для суттєвого підвищення ефективності виробництва, значного зростання національних економік на основі позитивних змін у сільському господарстві, бурхливого розвитку внутрішньої і зовнішньої торгівлі, мореплавання, формування основ банківської системи, оподаткування. Гроші реалізуються і як міра вартості, і як засіб обігу, і як засіб платежу, і як засіб накопичення. Теоретичні узагальнення фінансово-економічної практики вже не є поодинокими. Француз Ж. Боден в роботі «Шість книг про республіку» 1577 р. дав перше розгорнуте визначення терміну «фінанси», найбільш наближене до сучасного розуміння. У працях інших іноземних науковців розглядаються питання управління фінансовими відносинами на рівні держави, обґрунтовуються методи оподаткування, аналізуються чинники ціноутворення, еквівалентного обміну товарами.

III етап (XVIII-XIX ст.) – фундаментальний розвиток фінансової науки. В економічній теорії продовжують удосконалюватися наукові основи фінансів, розробляється трудова теорія вартості, досліджуються основи національного добробуту, починається формування теорії фірми.

IV етап (до середини XX ст.) – становлення фінансового менеджменту як спеціального напрямку фінансової науки в умовах значної концентрації та централізації виробництва і капіталу, розвитку корпоративного капіталізму в міжнародних масштабах в результаті електротехнічної революції.

V етап (друга половина XX ст.) – подальший розвиток, закріплення концептуальних основ фінансового менеджменту в процесі інтеграції національних економік у світові економічні системи, на основі подальшого розвитку економічної теорії, теорії менеджменту, вдосконалення методів управління фінансами фірм, компаній в умовах бурхливого розвитку електроніки, обчислювальної техніки, атомної енергії, космічних досліджень.

VI етап (з кінця XX ст. – по наш час) – розвиток фінансового менеджменту в умовах значного підвищення рівня суспільства, інтернаціоналізації капіталу, посилення процесів глобалізації, зростання нестабільності кон'юнктури світових, національних фінансових ризиків.

Таким чином, можна констатувати, що фінансовий менеджмент являє собою систему раціонального управління процесом фінансування господарської діяльності підприємства.

В історичному аспекті фінансовий менеджмент виступає однією з ланок системи управління підприємством. В процесі свого еволюційного розвитку він пройшов шлях від системи управління окремими елементами підприємства до вищої своєї форми – провідної ланки управління всім підприємством за допомогою використання фінансових вартісних показників. Більшість вчених

єдині в тому, що фінансовий менеджмент являє собою систему знань щодо прийняття управлінських фінансових рішень.

Отже, становлення та розвиток фінансового менеджменту характеризується поглибленням методів фінансового аналізу та рішенням нових проблем, пов'язаних з переходом на ринкові умови. Основними проблемами є: дисконтування капіталу та доходу, управління структурою капіталу за допомогою визначення ціни капіталу, володіння методами економічної діагностики, управління фінансовими ризиками, ефект фінансового важеля. Їх вирішення у практичному управлінні підвищує ефективність фінансового менеджменту на підприємствах.

Список використаних джерел:

1. Рясних Є.Г. Основи фінансового менеджменту: навчальний посібник / Є.Г. Рясних. – К.: Академвидавництво, 2010. – 336 с.
2. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: підручник / В.М. Шелудько. – Київ. нац. ун-т ім. Шевченка. – 2-ге вид., стер.. – К.: Знання, 2013. – 375 с.